

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ КОЛЕДЖ
ЛОЗІВСЬКА ФІЛІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заст. завідувача ЛФ ХДАДК з
НВР

_____ Н.І. Жук

“ ___ ” _____ 20__ р.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
з дисципліни “Гроші та кредит ”
для студентів II курсу денної форми навчання зі
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

РОЗГЛЯНУТО ТА УЗГОДЖЕНО
на засіданні циклової комісії
«Бухгалтерський облік»

Протокол № _____

від « _____ » _____ 20__ р.

Голова ЦК _____

Розробив викладач
Богач О. В.

ПЕРЕДМОВА

Розвиток в Україні ринкових відносин зумовив трансформацію грошово-кредитних відносин. Це стосується насамперед розвитку грошової системи і грошового обігу, кредитної та валютної системи. І тому дисципліні «Гроші та кредит» належить важлива роль у підготовці кваліфікованих спеціалістів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за напрямом 071 «Облік і оподаткування», позаяк глибоке наукове розуміння проблем грошей, грошового обігу, кредитних відносин, банківської справи і міжнародних валютно-кредитних відносин є необхідним компонентом становлення професійних економічних знань студентів.

Метою вивчення дисципліни «Гроші та кредит» є формування в майбутніх спеціалістів системи базових, фундаментальних знань з теорії грошей, кредиту і банківської справи, особливостей функціонування грошового ринку і кредитних інститутів країни, а відтак і реалізації практичних засад монетарного регулювання економіки і ведення банківського бізнесу в умовах розвинених ринкових відносин.

Данна дисципліна органічно поєднана із циклом фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін, формують базові знання студентів коледжу. До числа основних навчальних дисциплін, вивчення яких слугує теоретичною базою для розуміння ключових положень курсу «Гроші та кредит», належать, зокрема, «Політекономія», «Економіка підприємства», «Статистика «Фінанси» та низка інших. Це визначає важливе місце курсу «Гроші та кредит» у загальній системі підготовки молодших спеціалістів з бухгалтерського обліку і оподаткування, закладає теоретичні основи для вивчення циклу професійно-орієнтованих дисциплін за фаховим спрямуванням.

Результатом вивчення дисципліни «Гроші та кредит» має бути досягнення студентами такого теоретичного рівня знань і практичних навичок, який дозволить їм самостійно здійснювати аналітичну оцінку стану грошового обігу в країні; виконувати необхідні аналітичні розрахунки показників грошової маси, індексів інфляції з метою напрацювання навиків

дослідження стану грошового обігу; здійснювати аналіз банківської діяльності на основі розрахунку сукупності активів та пасивів банку для дослідження мікро- та макроекономічних аспектів функціонування банківської системи країни.

ЗМІСТ

Передмова

Тема 1 Сутність і функції грошей.

Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.

Тема 3 Грошовий ринок.

Тема 4. Грошові системи.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи.

Тема 7. Кількісна теорія грошей.

Тема 8. Необхідність і сутність кредиту.

Тема 9. Види, функції та роль кредиту.

Тема 10. Фінансові посередники на грошовому ринку.

Тема 11. Центральні банки.

Тема 12. Комерційні банки.

Список рекомендованої літератури

Тема 1 Сутність і функції грошей

Мета заняття: зрозуміти та засвоїти сутність грошей як особливого товару, їх якісні властивості, розглянути еволюцію форм грошей та особливості їх функціонування, засвоїти в чому проявляється цінність грошей.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) раціоналістична концепція походження грошей;	1. Гроші виникають тоді, коли люди уявляють собі необхідність їх існування як певного засобу, що забезпечує рух товарів.
б) еволюційна концепція походження грошей;	2. Форма грошей, цінність яких визначається не вартістю матеріалу, з якого вони виготовлені, а набувається в обігу.
в) засіб платежу;	3. Гроші обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань.
г) засіб обігу;	4. Гроші мають бути досить міцними фізично.
д) довговічність;	5. Гроші виділяються із загальної товарної маси, оскільки вони найпридатніші для виконання функціональної ролі грошового товару.
е) масштаб цін;	6. Гроші є посередником в обміні товарів і забезпечують їх обіг.
ж) неповноцінні гроші.	7. Величина грошової одиниці.

ЗАВДАННЯ 2

Підберіть відповідні визначення до функції грошей як міри вартості і масштабу цін.

Поняття:	Визначення:
1. Міра вартості.	А) функціонує стихійно, незалежно від волі держави;
	Б) служить для вираження не цінності, а ціни товару;
2. Масштаб цін.	В) гроші - громадське втілення людської праці;
	Г) встановлюється в законодавчому порядку і носить юридичний характер;
	Д) гроші використовуються для перетворення безлічі різноманітних товарів у ціни.

ЗАВДАННЯ 3

Поставте знак проти тієї форми грошей, якої відповідає той чи інший ознака:

Форма	Повноцінні гроші	Неповноцінні	Готівкові	Безготівкові	Мають номінальну вартість	Можуть бути фальсифіковані
Речові грошові знаки						
Монети						
Банкноти						
Паперові гроші						
Електронні гроші						

ЗАВДАННЯ 4

1. Вкажіть спосіб визначення еквівалентних пропорцій обміну для кожної форми вартості:

Форми вартості	Еквівалентні пропорції обміну
Проста (випадкова) форма	Товар А = Товар Б
Повна (розгорнута) форма	
Загальна форма	
Грошова форма	

ЗАВДАННЯ 5

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке – помилкове.

твердження	так	ні
1. Ціна товару – це грошовий вираз вартості товару.		
2. Ціна товару не залежить від вартості грошей.		
3. Гроші і валюта – теоретично це одне й теж.		
4. Ціна грошової одиниці – це її курс відносно до іншої грошової одиниці.		
5. Якщо рівень цін на товари послуги зменшиться на 50 %, то вартість грошей подвоїться.		
6. Монетна форма грошей була замінена кредитними грошами в функції засобу платежу.		
7. Історично кредитні гроші виникають на ґрунті обігу паперових.		
8. Форма кредитних грошей "банкнота" стала пануючою формою грошових знаків.		
9. Ціни товарів не визначаються кількістю грошей в обігу.		

ЗАВДАННЯ 6

Дайте відповіді на питання.

1. Назвіть основні передумови появи грошей
2. Економісти виділяють п'ять властивостей, які обов'язково повинні мати гроші. Які ці властивості?

ЗАВДАННЯ 7

Знайдіть єдину правильну відповідь.

1 . Що таке грошова функція:

- а) певний "обов'язок", який виконують гроші, обслуговуючи рух вартості в процесі відтворення;
- б) специфічна зовнішня відмінність грошей у товарному світі;
- в) здатність грошей без додаткових витрат у будь-який час обмінюватися на будь-яке благо?

2. Яку функцію виконують гроші, надаючи вартості товару форми ціни:

- а) міри вартості;
- б) засобу обігу;
- в) засобу платежу?

3. Наявність якої умови об'єктивно передбачає процес формування ціни товару:

- а) наявність при цьому готівкових грошей;
- б) фізичну присутність продавця і покупця;
- в) наявність масштабу цін?

4. Яку важливу суспільну потребу, крім вираження вартості товарів, дають змогу розв'язувати гроші як міра вартості:

- а) збільшувати обсяги капіталовкладень в економіку;
- б) запобігати коливанню цін;
- в) кількісно виражати економічні процеси та явища на мікро- і макро- рівні?

5. Чим є гроші, коли вони виконують функцію засобу обігу:

- а) чинником розвитку конкурентного середовища на товарному ринку;
- б) посередником в обміні товарів, засобом їх реалізації;
- в) індикатором співвідношення попиту і пропозиції?

6. Які гроші не можуть виконувати функцію засобу нагромадження вартості:

- а) нерозмінні паперові грошові знаки;
- б) депозитні, електронні;
- в) гроші, що швидко знецінюються?

7. З наведених причин вирішальну роль у демонетизації золота відіграли:

- а) недостатня маса золотих запасів у природі;
- б) інтенсивне використання золота у виробництві;
- в) велика дорожняча обігу золотих грошей;
- г) втрата реальної вартості золотими монетами;
- д) неможливість регулювати золотий обіг.

8. Повноцінні гроші – це:

- а) товарні гроші;
- б) паперові гроші;
- в) банківські гроші.

9. Гроші в функції масштабу цін вимірюють:

- а) вартість товару;
- б) ціну товару;
- в) вартість грошової одиниці.

10. Кількість грошей за товар вказує на:

- а) масштаб цін;
- б) вартість;
- в) ціну.

По горизонталі:

1. Концепція походження грошей яка стверджує, що гроші з'явилися незалежно від волі людини, вони виділились із загальної товарної маси у результаті розвитку товарного виробництва та обміну, оскільки є найбільш придатними для виконання функціональної ролі грошового товару.

6. Форма вартості яка характеризується появою грошового товару-еквіваленту.

11. Це гроші, які набувають своєї вартості виключно в обігу, сучасні готівкові (банкноти або чекові депозити) мають відносну вартість, яка визначається їх купівельною спроможністю.

13. Концепція походження грошей що пояснює виникнення грошей як результат певної раціональної угоди між людьми через необхідність виділення спеціального інструменту для обслуговування сфери товарного обігу і підвищення ефективності її функціонування.

14. Властивість грошей не втрачати своїх властивостей у процесі експлуатації.

15. Певна «робота» грошей щодо обслуговування руху вартості в процесі відтворення.

16. Бокова сторона монети.

18. Лицьова сторона монети.

19. Зворотна сторона монети.

20. Властивість грошей бути зручними для транспортування та обміну.

По вертикалі:

2. Властивість грошей бути зручними під час розрахунків за придбані товари.

3. Гроші що карбувались із дорогоцінного металу, тому мали власну внутрішню вартість.

4. Властивість грошей мати довгий термін існування у тій формі, в якій вони були емітовані.

5. Форма вартості характеризується виділенням із загальної маси товарів одного, який став виконувати роль загального еквіваленту.

7. Здатність грошей легко і швидко ідентифікуватись у процесі експлуатації.

8. Загальний еквівалент для всіх інших товарів, який слугує засобом вираження вартості товару.

9. Здатність грошей протягом тривалого періоду зберігати однакову купівельну спроможність.

10. Форма вартості яка характеризується регулярним обміном товарів (завдяки зростанню товарних обсягів на ринку), при цьому виникає потреба в еквіваленті вартості.

12. Процес випуску (карбування) грошових знаків у всіх формах.

17. Форма вартості яка характеризується стихійним, випадковим, нерегулярним обміном товарів, які вироблялись як правило для власного споживання.

Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує

Мета заняття: засвоїти поняття грошового обороту як макроекономічного явища, вивчити основні грошові потоки у моделі грошового обороту та механізм їх балансування. засвоїти структуру грошового обороту, сутність грошової маси та грошової маси, практичне значення їх регулювання, фактори, що визначають їх обсяги; з'ясувати вплив зміни швидкості обігу грошей на економічні процеси.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) гроші;	1. Процес безперервного руху грошей між суб'єктами економічних відносин у суспільному відтворенні.
б) грошовий оборот;	2. Рух грошей, що обслуговує сферу обміну, для якого характерними є: еквівалентність, безповоротність, прямолінійність.
в) грошовий обіг;	3. Частина грошового обороту, які відображають платежі формування та використання фінансових ресурсів держави тощо.
г) грошові потоки;	4. Сукупність грошових коштів у будь-якій їх формі, які є в економічних суб'єктів у певний момент.
д) маса грошей;	5. Специфічний товар, що обмінюється на будь-який інший товар і є загальним еквівалентом.
е) електронні гроші;	6. Неповноцінні знаки вартості, які не мають речового виразу та існують лише у вигляді певних сум на рахунках у банках.
ж) гроші;	7. Різновид депозитних грошей, що обслуговує нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке –помилкове.

твердження	так	ні
1. Грошовий оборот і грошовий, обіг – це одне й те ж.		
2. Сфера грошового обігу ширша, ніж грошового обороту.		
3. Грошовий потік є частиною грошового обороту.		
4. Грошові потоки держави балансуються через запозичення на грошовому ринку.		
5. При чистому експорті виникає надлишок капіталу.		
6. Грошовий агрегат – це вид функціональної форми грошей.		
7. Запас готівки в касах комерційних банків входить до агрегату M0.		
8. M2 більше M1 на величину строкових депозитів.		
9. Ліквідність – це можливість активів перетворюватися в платіжний засіб без суттєвої втрати вартості у короткий строк.		
10. Якщо попит на гроші збільшиться, а пропозиція грошей не зміниться, то виникне криза збуту.		

ЗАВДАННЯ 3

Дайте відповіді на питання

1. Поясніть відмінності грошового обігу від грошового обороту.
2. Поясніть взаємозв'язок грошового та товарного обігу.
3. Поясніть взаємозв'язок готівкового та безготівкового секторів грошового обороту?
4. Як визначається швидкість обігу грошей? Які фактори впливають на швидкість обігу грошей?
5. У чому суть закону кількості грошей, необхідних для обігу? Які наслідки його порушення?

ЗАВДАННЯ 4.

Тестові завдання

- 1. Як називається специфічний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності?**
- а) грошовий показник;
  - б) агрегат;
  - в) грошовий агрегат;
  - г) ліквідний агрегат.

2. Яка кількість грошових агрегатів використовується для цілей аналізу в статистичній практиці України?

- а) дев'ять;
- б) три;
- в) чотири;
- г) вісім.

3. Складова грошової маси M0 в Україні включає?

- а) гроші поза банками;
- б) гроші поза банками і на рахунках до запитання;
- в) тільки гроші на рахунках до запитання;
- г) готівкові гроші в касах банків.

4. Складова грошової маси – грошова база – в Україні включає:

- а) гроші поза банками;
- б) гроші поза банками і на рахунках до запитання;
- в) тільки гроші на рахунках до запитання;
- г) готівкові гроші в касах банків та поза банками.

5. Як називається процес безперервного руху грошей між суб'єктами економічних відносин?

- а) інфляція;
- б) девальвація;
- в) грошовий оборот;
- г) грошовий обіг.

6. Який показник грошової маси враховує суми резервів комерційних банків на їхніх кореспондентських рахунках у центральному банку?

- а) грошова база;
- б) M3;
- в) M2;
- г) M0.

7. Сукупність запасів грошей у всіх їх формах, які перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обороту в певний момент – це:

- а) грошова маса;
- б) грошова база;
- в) грошовий агрегат;
- г) грошовий мультиплікатор.

8. Швидкість обігу грошей обернено пропорційна:

- а) обсягу маси грошей;
- б) грошовій базі;
- в) обсягу виготовленого національного продукту;
- г) сумі продажів товарів та послуг у кредит.

9. Якщо фактична маса грошей в обороті перевищує необхідну для обороту, то які явища матимуть місце?

- а) нестача купівельної спроможності;
- б) грошовий попит відповідає товарній пропозиції;
- в) надлишок купівельної спроможності.

10. Грошовий оборот – це:

- а) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функції засобу обігу;
- б) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функції засобу платежу;
- в) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функціях засобу обігу й платежу;
- г) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у всіх функціях.

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд

«ГРОШОВИЙ ОБОРОТ І ГРОШОВА МАСА, ЩО ЙОГО
ОБСЛУГОВУЄ.»

По горизонталі:

1. Ознака грошового обігу: отримані продавцем гроші назад не повертаються, а використовуються для придбання нових покупок.
7. Сукупність грошових платежів, які обслуговують окремий етап процесу розширеного відтворення.
10. Рівень на якому грошовий оборот обслуговує кругообіг усього суспільного капіталу.
12. Сектор, що характеризується тим, що перерозподіл грошей здійснюється на поворотній і платній основі.
13. Сектор, що характеризується безповоротним і нееквівалентним характером створення і використання коштів.

По вертикалі:

2. Ознака грошового обігу : покупець передає грошову суму, що еквівалентна придбаному продукту.
3. Безперервний рух грошей у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання національного продукту.
4. Ознака грошового обігу яка виявляється у постійному віддаленні грошей від емітента і наступних суб'єктів обігу, що використали їх для купівлі продуктів.
5. Рівень на якому грошовий оборот обслуговує кругообіг індивідуального капіталу.
6. Сектор, що характеризується еквівалентним, але безповоротним рухом грошей від споживача до виробника.
8. Державні управлінські та інші структури, що забезпечують розподіл і перерозподіл національного доходу та національного продукту.
9. Всі ті юридичні та фізичні особи, які приймають участь у створенні й реалізації ВВП.
11. Специфічний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності.

Тема 3 Грошовий ринок.

Мета заняття: з'ясувати сутність та основи організації грошового ринку; визначити єдність між грошовим і фінансовим ринками; розглянути інституційну модель грошового ринку та його структуру; ознайомитися з функціонуванням та призначенням фінансових посередників як головних суб'єктів грошового ринку, з'ясувати сутність попиту на гроші та пропозиції грошей; розглянути графічну модель грошового ринку та чинники, що визначають рівновагу; дослідити інструменти ринку грошей та механізм їх дії.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) фінансовий інструмент;	1. Сукупність грошових інститутів, що спрямовують потоки грошових коштів від власників до позичальників.
б) банківські акцепти;	2. Переміщення грошей між суб'єктами грошового ринку через фінансових посередників.
в) комерційні папери;	3. Переміщення грошей на грошовому ринку безпосередньо від власників-кредиторів до позичальників.
г) грошовий ринок;	4. Фінансовий актив, цінний папір.
д) пряме фінансування;	5. Суб'єкт ринку, метою діяльності якого на ринку є торгівля фінансовими інструментами.
е) фінансовий посередник;	6. Це короткострокові боргові зобов'язання фінансових та не фінансових корпорацій.
ж) опосередковане фінансування.	7. Це векселі або чеки, випсані платниками за торговельними операціями для розрахунків із продавцями товарів і акцептовані певними банками.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке – помилкове.

твердження	так	ні
1. Швидкість обігу грошей – явище постійне.		
2. У парі "попит – швидкість" визначальним є попит на гроші, а похідним – швидкість їх обігу.		
3. Акція є інструментом ринку грошей.		
4. Ринок грошей – це складова грошового ринку.		
5. За зовнішніми ознаками інструменти грошового ринку можна розподілити на такі групи: кредитні угоди, депозитні угоди, цінні папери, валютні цінності.		
6. У посередницьких операціях ключовими суб'єктами є технічні посередники – брокери та дилери.		
7. У секторі прямого фінансування зв'язки між продавцями і покупцями грошей здійснюються безпосередньо.		

ЗАВДАННЯ 3

Дайте відповіді на питання

1. Що таке грошовий ринок? Що є спільного між грошовим і товарним ринком?
2. Хто є суб'єктами грошового ринку? Між ким забезпечують зв'язки на грошовому ринку фінансові посередники?
3. Чим відрізняється грошовий ринок від ринку грошей, а ринок грошей - від ринку капіталів?

ЗАВДАННЯ 4

Знайдіть єдину правильну відповідь.

1. Головною функцією грошового ринку є:
  - а) балансування попиту та пропозиції грошей;
  - б) купівля валюти;
  - в) формування ринкового рівня процента;
  - г) усі відповіді правильні.
2. Складова грошового обороту, яка є механізмом перерозподілу грошових коштів між секторами і суб'єктами економіки, – це:
  - а) ринок цінних паперів;
  - б) грошовий ринок;
  - в) валютний ринок;
  - г) ринок праці.

3. До якого сектору грошового ринку належить канал запозичень, при якому покупці тимчасово залучають кошти у свій оборот, використовуючи для цього як інструмент облігації:

- а) сектор опосередкованого фінансування;
- б) сектор фінансування;
- в) сектор прямого фінансування?

4. До якого сектору грошового ринку належить капітальне фінансування, при якому продавець передає покупцеві акції:

- а) сектор опосередкованого фінансування;
- б) сектор фінансування;
- в) сектор прямого фінансування?

5. Назвіть види фінансових посередників, які можуть діяти в секторі опосередкованого фінансування грошового ринку:

- а) пенсійні фонди;
- б) будівельні організації;
- в) профспілкові комітети;
- г) банки.

6. Як називається запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент:

- а) пропозиція грошей;
- б) грошова база;
- в) кредит;
- г) попит на гроші?

7. Як називається певний запас грошей, який на даний час є вільним в усіх економічних суб'єктів та може бути спрямований в оборот:

- а) пропозиція грошей;
- б) грошова база;
- в) кредит;
- г) попит на гроші?

8. За інституційними ознаками грошових потоків у складі грошового ринку можна виокремити:

- а) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок цінних паперів;
- б) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ;
- в) фондовий ринок, ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів;
- г) валютний ринок, ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів.

9. На якому з видів ринків купуються грошові кошти на короткий строк (до одного року):

- а) на ринку капіталів;
- б) на ринку грошей;
- в) на ринку позичкових зобов'язань;

г) на ринку цінних паперів?

10. На якому з видів ринків купуються грошові кошти на тривалий строк (більше одного року):

а) на ринку капіталів;

б) на ринку грошей;

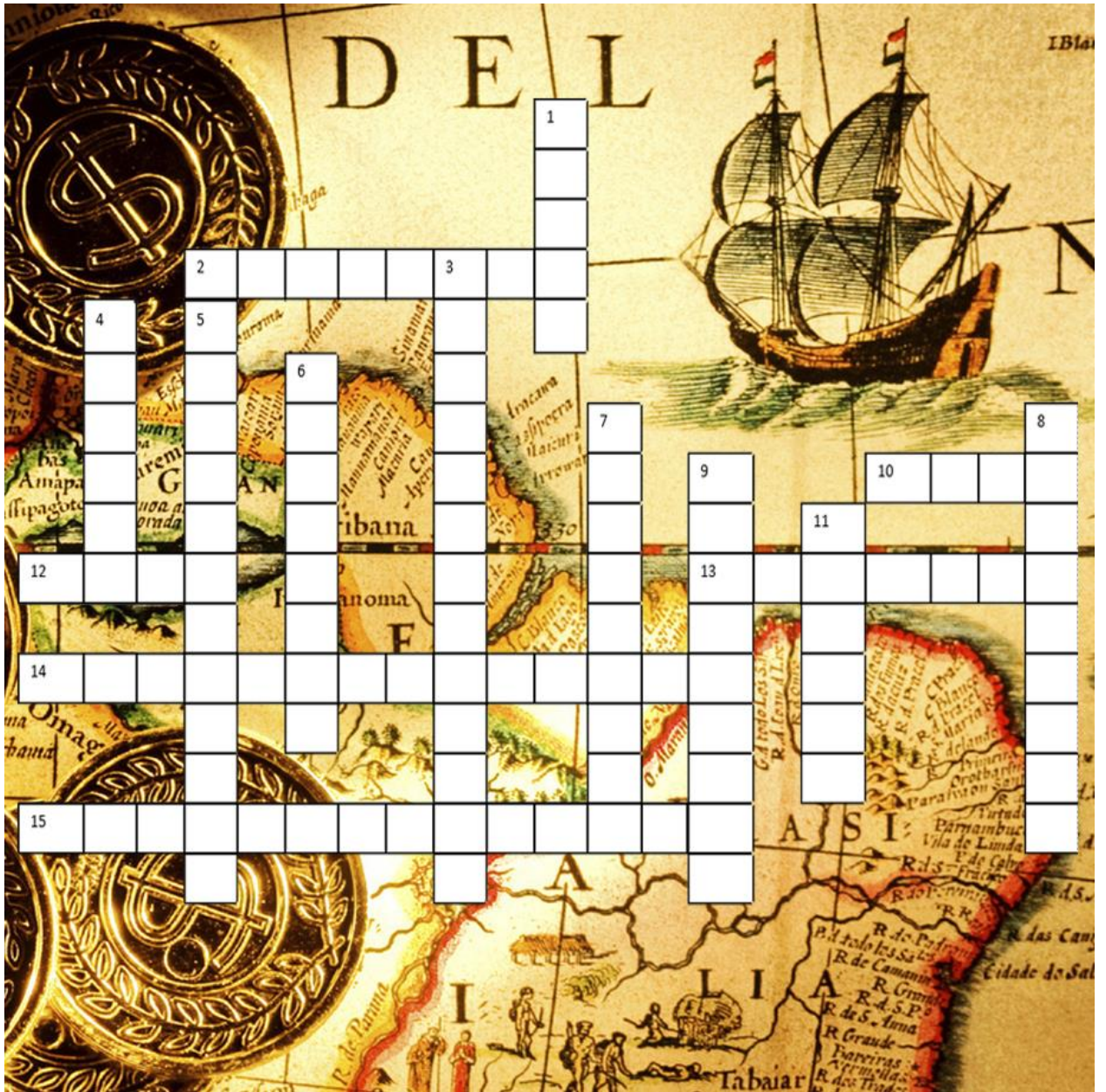
в) на ринку позичкових зобов'язань;

г) на ринку цінних паперів?

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд

«ГРОШОВИЙ РИНОК.»

По горизонталі:

2. Ціною товару - грошей, що продається і купується на грошовому ринку, виступає позичковий .....
10. Грошова..... – це консолідуючий показник резервних грошей банківської системи на основі якого через грошовий мультиплікатор формується пропозиція грошей.
12. Грошова.... – це сукупність залишків грошей у всіх формах, які є в розпорядженні суб'єктів грошового обігу в певний момент.
13. Зобов'язання покупця грошей повернути продавцеві одержану від нього суму грошей і сплатити по ній дохід.
14. Грошовий .... – це величина коефіцієнта, на яку збільшується кількість грошей в обігу внаслідок операцій на монетарному ринку.
15. Мотив мати гроші для збереження багатства і його примноження.

По вертикалі:

1. Головні учасники грошового ринку.
3. Мотив зберігання грошей, що виникає із зручності їх користування.
4. Формула, що дає змогу визначити кількісно грошову масу, необхідну для обслуговування товарного обміну має назву....
5. Суб'єкти кредитних відносин, які отримали у тимчасове користування грошові кошти на умовах повернення, платності, строковості.
6. Ринок, на якому продається і купується особливий специфічний товар - гроші, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар.
7. Учасники кредитних відносин, які мають у своїй власності (чи розпорядженні) вільні кошти і передають їх у тимчасове користування іншим суб'єктам.
8. Сектор фінансового ринку, на якому грошові кошти купуються на тривалий (більше року) термін.
9. зобов'язання, що надають право участі в управлінні діяльністю покупця грошей та в його доходах.
11. На якому ринку здійснюються короткострокові (до 1 року) депозитно-позичкові операції?

Тема 4. Грошові системи

Мета заняття: з'ясувати сутність та основи організації грошової системи; розглянути елементи грошової системи та їх взаємозв'язок; визначити основні типи грошових систем та їх еволюцію; дослідити створення і розвиток грошової системи України.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) система подвійної валюти;	1. Різновид біметалізму, за цієї грошової системи співвідношення між металами встановлювалося на ринку стихійно, тобто при здійсненні платежів монети приймалися відповідно до ринкової вартості металу з якого вони були виготовлені.
б) паперова система;	2. Різновид біметалізму, за цієї грошової системи держава встановлювала в законодавчому порядку обов'язкове вартісне співвідношення між двома металами, що оберталися на рівних засадах за їх відкритого карбування.
в) грошова система;	3. Різновид біметалізму, за цієї грошової системи один з видів монет карбується в закритому порядку.
г) система паралельної валюти;	4. Грошові системи, за яких обіг обслуговують грошові знаки (паперові або металеві), що не мають внутрішньої вартості.
д) система "кульгаючої" валюти	5. Грошова система, у якій емісія грошових знаків, які мають форму казначейських білетів, здійснюється державним казначейством для покриття бюджетного дефіциту.
е) системи паперово-кредитного обігу;	6. Форма організації грошового обігу, що встановлюється державними законами або рішеннями міжнародних органів.
ж) масштаб цін.	7. Вагова кількість грошового металу, що законодавчо закріплена за грошовою одиницею.

ЗАВДАННЯ 2

твердження	так	ні
1. Масштаб цін – це один з елементів грошової системи.		
2. Система "подвійної валюти" – це різновид монометалізму.		
3. Залежно від форми, у якій функціонують гроші, розрізняють грошові системи: відкриті, закриті.		
4. Характерною рисою сучасної грошової системи є хронічна інфляція.		
5. Для закритих грошових систем характерним є мінімальне втручання держави в регулювання валютних відносин усередині країни.		
6. У 1992 році в Україні існувало паралельне використання двох валют – карбованця та рубля.		
7. Постійну грошову одиницю – гривню – було введено в Україні у вересні 1997 року.		
8. В Україні в обігу перебуває банківський білет номіналом 1 000 грн.		
9. Грошова система формується та функціонує на базі фінансової системи.		
10. У грошових системах різних країн немає нічого спільного..		

ЗАВДАННЯ 3

Заповніть таблицю «Основні типи грошових систем»

Види грошової системи	Різновиди грошової системи

ЗАВДАННЯ 4

Дайте відповіді на питання

1. Призначення грошової системи та її місце в економічній системі.

2. Охарактеризуйте складові елементи грошової системи.
3. Які основні типи грошових систем Ви знаєте?

ЗАВДАННЯ 5

1. Грошова система – це:

- а) види державних грошових знаків;
- б) форма організації грошового обігу;
- в) сукупність грошей у всіх функціях, які вони виконують;
- г) сума всіх грошей, що обертаються в національній економіці.

2. Елементами грошової системи є:

- а) найменування грошової одиниці, види грошових знаків;
- б) масштаб цін, купюрність грошових знаків;
- в) регламентація безготівкових грошових розрахунків;
- г) регламентація режиму банківського процента, регламентація готівкового грошового обороту.

3. За умови здійснення емісії грошових знаків центральним банком грошові знаки мають вид:

- а) банківських білетів;
- б) казначейських білетів;
- в) ощадних сертифікатів.

4. Що зумовило появу і розвиток грошових систем:

- а) розвиток товарних відносин;
- б) поява в обігу паперових грошей;
- в) необхідність уніфікації грошового обігу?

5. З чим пов'язаний другий етап розвитку грошової системи:

- а) з остаточним формуванням національних економік;
- б) із втратою ролі золота як усе загального еквівалента;
- в) з формуванням світового ринку і міжнародного капіталістичного поділу праці?

6. Який вид грошей є повноцінним:

- а) золоті монети;
- б) будь-які монети;
- в) гроші, суспільна вартість яких гарантується державою?

7. Біметалева грошова система – це система за якої:

- а) за золотом і сріблом закріплена роль загального еквівалента;
- б) тільки за золотом закріплена роль загального еквівалента;
- в) тільки повноцінні гроші виконують роль загального еквівалента.

8. До різновидів біметалізму належить:

- а) система паралельної валюти;
- б) система золотодевізійного стандарту;
- в) система кон'юнктурного стандарту.

9. До різновидів монометалізму зараховують:

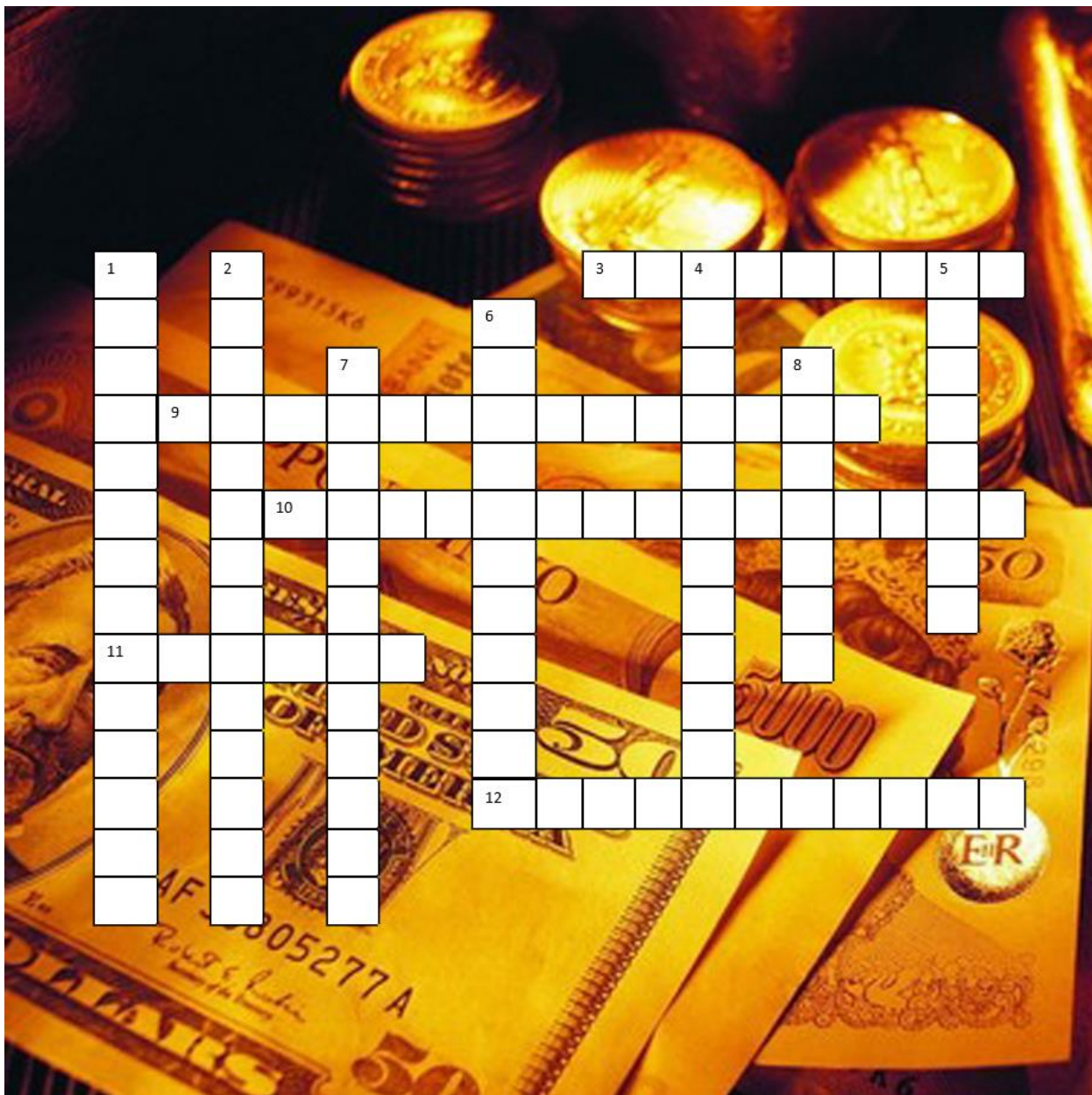
- а) систему паралельної валюти;
- б) систему золотодевізійного стандарту;
- в) систему кон'юнктурного стандарту.

10. На сьогодні грошовою системою України є:

- а) система кредитних грошей;
- б) система повноцінних грошей;
- в) система монометалізму.

ЗАВДАННЯ 6

Розв'яжіть кросворд “ГРОШОВІ СИСТЕМИ”

По горизонталі:

3. Грошові системи, за яких регулювання грошового обороту здійснюється переважно економічними методами.
9. Стандарт – різновид золотого монометалізму, за якого золото виконувало всі функції грошей, в обігу використовувались як золоті монети, так і банкноти. При цьому неповноцінні паперові гроші могли вільно обмінюватись на золото.
10. Стандарт – різновид золотого монометалізму, за якого в обігу відсутні золоті монети (та їх вільне карбування), обмін паперових грошей здійснюється на золоті зливки.
11. Грошова одиниця будь якої країни.
12. Політика «дешевих» грошей.

По вертикалі:

1. Стандарт – різновид золотого монометалізму, за якого в обігу відсутні золоті монети, обмін паперових грошей здійснюється на іноземну валюту (девіз), яка в свою чергу розмінюється на золото.
2. Грошові системи, в яких діє механізм стихійного регулювання грошового обороту.
4. Політика «дорогих» грошей.
5. Грошові системи, в яких валютні операції здійснюються за мінімальних обмежень.
6. Грошова система, в якій законодавчо роль загального еквівалента виконували два дорогоцінних метали – золото і срібло.
7. Грошова система, в якій роль загального еквівалента виконує один метал (золото, срібло, мідь), а паперові знаки вартості обмінювались на грошовий метал.
8. Грошові системи, за яких регулювання грошового обороту здійснюється переважно економічними методами

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Мета заняття: з'ясувати сутність та форми прояву інфляції; визначити показники, що використовують для вимірювання інфляції; ознайомитися з причинами та наслідками інфляції, а також дослідити основи організації антиінфляційної політики в країні.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) адаптивні інфляційні очікування;	1. Інфляція, яка характеризується надзвичайно високими темпами зростання цін, гроші не виконують своїх функцій, виникає бартер, порушується кредитний механізм, посилюються стихійні процеси в економіці.
б) інфляція попиту;	2. Інфляція, яка співпадає з падінням обсягу ВВП.
в) прихована інфляція;	3. Інфляція, яка проявляється у зростанні товарного дефіциту або штучного обмеження споживання, і характеризується заморожуванням цін та доходів при зростанні рівня продуктивності праці.
г) інфляція;	4. Інфляція, що виникає через зростання витрат у періоди високого безробіття та неповного використання виробничих ресурсів.
д) інфляція витрат	5. Пристосування населення, яке очікує подальшого підвищення цін та зневірюється в їх зниженні.
е) гіперінфляція;	6. Соціально-економічне явище швидкого і тривалого знецінення грошей внаслідок зростання їх маси в обороті.
ж) стагфляція.	7. Інфляція, яка спостерігається тоді, коли зростання рівня цін відбувається під впливом загального збільшення сукупного попиту; це наслідок загального перевищення сукупного попиту над існуючою пропозицією товарів і послуг, яке призводить до зростання цін.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке – помилкове.

твердження	так	ні
1. Індекс споживчих цін характеризує зміну в часі загального рівня цін на товари і послуги, які купує населення для особистого споживання.		
2. Девальвація – це різновид інфляції за чинниками, що спричиняють інфляційний процес.		
3. До наслідків інфляції в соціальній сфері можна зарахувати створення передумов для перерозподілу доходів між найманими працівниками та підприємцями на користь останніх.		
4. Економічна наука і практика оцінюють явище інфляції як негативне явище.		
5. Інфляція – це тривале та повільне знецінення грошей унаслідок надмірного зменшення їх маси в обороті.		
6. Інфляція неможлива без зростання цін.		
7. Інфляція виникає раптово.		
8. Структурна реформа – це часткова перебудова грошової системи, яку проводить держава з метою оздоровлення грошей.		

ЗАВДАННЯ 3

Визначити вид інфляції в кожній з країн на основі даних:

Країна	Показники	Вид інфляції
А	У звітному році в обіг було випущено додатково 7,3 млрд. грошових одиниць, в тому числі понад потребу – 0,64 млрд. гр. од	
Б	Ціна імпортованих в країну паливно-мастильних матеріалів за III квартал підвищилась на 170%, рівень безробіття щоквартально зростає на 0,6%	
В	Надмірний випуск в обіг грошових одиниць протягом I півріччя склав 1,24 млн. гр. од. Держава встановила верхню межу цін на основні споживчі товари	
Г	Дефіцит бюджету в поточному році становить 8,84%. Держава покриває свої витрати за рахунок емісії грошових коштів.	

ЗАВДАННЯ 4

1. Інфляція – це:

- а) різке підвищення цін;
- б) підвищення цін на всі види товарів і послуг;
- в) знецінення грошей унаслідок перевищення кількістю грошових знаків, що перебувають в обігу, суми цін товарів.

2. Економічні наслідки інфляції:

- а) знецінення грошових заощаджень населення;
- б) вплив капіталу зі сфери торгівлі;
- в) має місце руйнівний вплив на грошовий обіг;
- г) страждають працівники з фіксованим доходом.

3. Проявом інфляції в грошовій сфері є:

- а) витіснення національної валюти іноземною;
- б) нестача грошової готівки;
- в) зростання структурних диспропорцій;
- г) заміна грошової форми оплати праці натуральною.

4. Основні причини інфляції:

- а) зменшення обсягу виробництва;
- б) збільшення маси грошей;
- в) зменшення маси грошей;
- г) зменшення обсягу виробництва та збільшення маси грошей.

5. Грошова реформа – це:

- а) повна зміна грошової системи в країні;
- б) довгострокова політика держави, спрямована на витіснення металевих грошей;
- в) повна або часткова перебудова грошової системи країни;
- г) процес втрати золотом грошових функцій.

6. Найголовніша мета грошової реформи:

- а) підвищення ступеня захищеності грошової одиниці;
- б) проведення деномінації грошової одиниці;
- в) стабілізація грошового обороту;
- г) вилучення незаконних доходів.

7. Деномінаційна грошова реформа – це:

- а) повна грошова реформа;
- б) структурна грошова реформа;
- в) одномоментна грошова реформа;
- г) часткова грошова реформа.

8. Інфляція попиту виникає в умовах:

- а) неповної зайнятості;

- б) які наближаються до повної зайнятості;
- в) повної зайнятості;
- г) зростання граничної схильності до споживання.

9. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

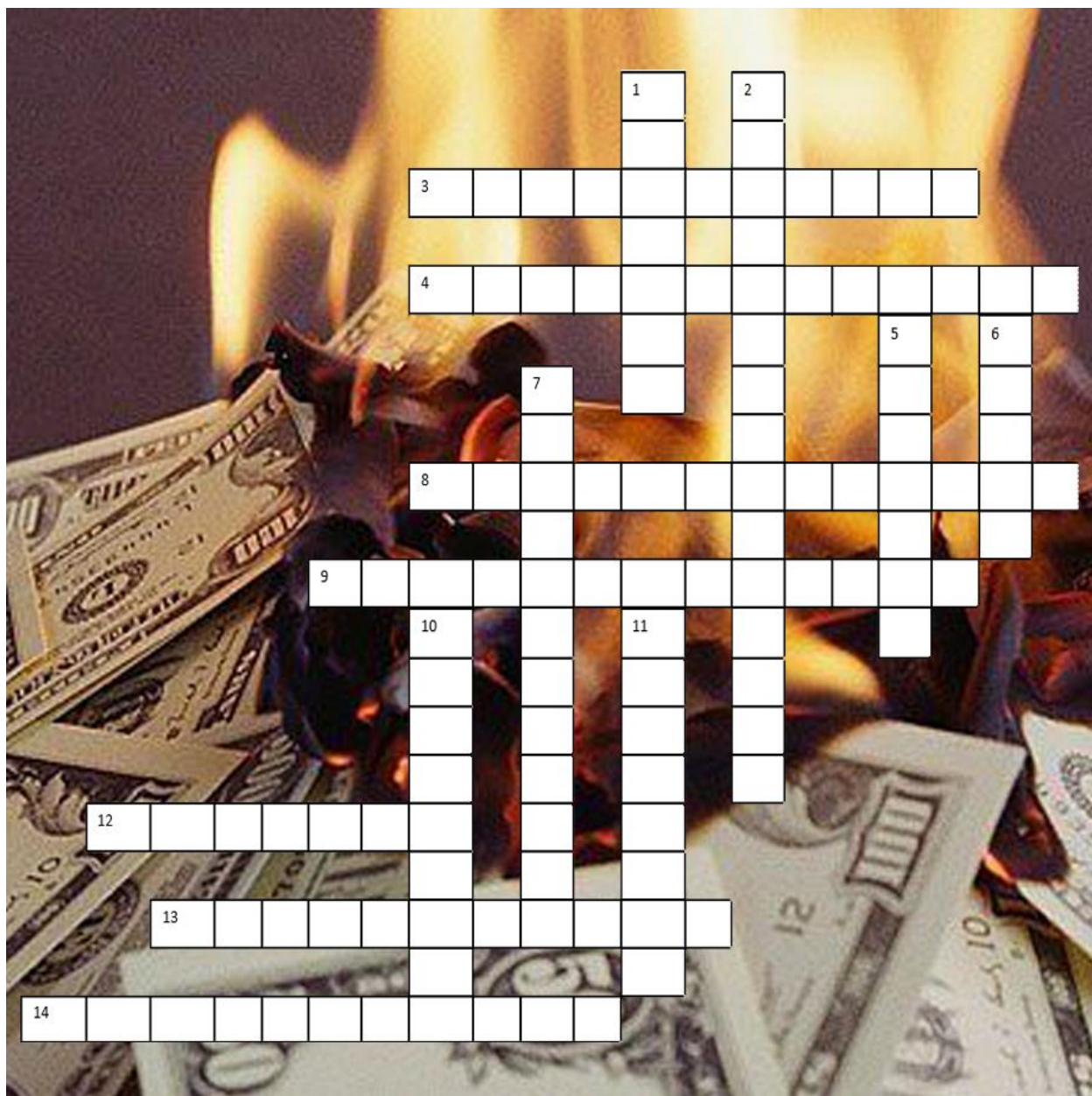
10. Інфляційний розрив обумовлюється:

- а) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості;
- б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;
- в) зростанням сукупного попиту в умовах повної зайнятості;
- г) усі відповіді правильні.

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд

ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

По горизонталі:

3. Вид грошової реформи, коли старі грошові знаки офіційно оголошуються недійсними і вилучаються з обороту, а в обіг вводяться нові гроші.
4. Інфляція, яка характеризується надзвичайно високими темпами зростання цін – більш як 100% на рік.
8. Реформа, яка зводиться до диференційованого обміну старих грошей на нові залежно від суми запасу грошей, форми їх зберігання та статусу власника.
9. Реформа, що зводиться до збільшення масштабу цін.
12. Яка інфляція характеризується зростанням маси грошей в обороті з незначним зростанням цін (до 5% на рік)?
13. Зниження курсу національної валюти відносно іноземної.
14. Вид грошової реформи, за якої здійснюється офіційне підвищення державного курсу національної валюти щодо іноземної.

По вертикалі:

1. Радикальний спосіб повної або часткової перебудови державою грошової системи з метою оздоровлення чи поліпшення механізму регулювання грошового обороту.
2. Реформа, що зводиться до зміни запасів грошей, доходів і цін для всіх економічних суб'єктів за єдиним співвідношенням.
5. Інфляція що проявляється у прискоренні знецінення грошей у формі зростання цін у межах від 5% до 20% на рік, що спонукає економічних суб'єктів вживати адаптаційних заходів.
6. Грошова реформа яка передбачає впровадження в обіг нової грошової одиниці та структурну перебудову економіки, державних фінансів, банківської та валютної систем.
7. Реформа яка характеризується введенням нових грошей в обіг за короткий (7-15днів) термін.
10. Реформа яка зводиться до зміни купюр старого зразка на нові, а величина грошової одиниці (масштаб цін) залишається незмінною.
11. Процес знецінення грошей внаслідок їх надмірного випуску та переповнення ними каналів грошового обігу при непідкріпленні кожної емітованої грошової одиниці товарною масою.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

Мета заняття: засвоїти зміст понять валюта, валютний курс, їх види; зрозуміти механізм функціонування валютного ринку, призначення валютної системи, її види та еволюцію, зрозуміти сутність валютного курсу та методи його визначення; розглянути режими курсоутворення за різних умов; з'ясувати сутність валютної системи та засвоїти головні її елементи. ознайомитися з методами валютного регулювання та визначити механізм їх дії.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) конвертованість;	1. Грошова одиниця, що виконує функцію світових грошей.
б) валюта;	2. Ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни.
в) валютний ринок;	3. Сукупність обмінних та депозитно-кредитних операцій в іноземних валютах, які здійснюються між юридичними та фізичними особами за ринковим курсом або процентною ставкою.
г) валютні відносини;	4. Відносини, що виникають під час функціонування грошей у міжнародному обороті.
д) котирування;	5. Відображення співвідношення всієї сукупності надходжень із-за кордону та платежів за кордон за певний відрізок часу (рік, квартал, місяць).
е) валютний курс;	6. Здатність вільного обміну національної грошової одиниці та інших валют.
ж) платіжний баланс.	7. Визначення офіційними державними органами (чи іншою фінансовою установою) курсу (ціни) іноземної валюти.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке – помилкове.

твердження	так	ні
1. Валютний курс – це мікроекономічний показник.		
2. Стан платіжного балансу країни впливає на валютний курс.		
3. Режим курсу національної валюти – це елемент національної валютної системи.		
4. Кінцевими цілями валютної політики є стратегічні цілі монетарної політики.		
5. Якщо дозволена конвертація національної валюти для резидентів, то вона називається внутрішньою.		
6. Валютні відносини інколи обслуговуються трьома валютами.		
7. Успішний розвиток валютних відносин неможливий без існування		

ЗАВДАННЯ 3

Валютні операції означають:

- а) будь-які платежі, пов'язані з переміщенням валютних цінностей між суб'єктами валютного ринку;
- б) забезпечення прибутку учасниками валютних відносин;
- в) забезпечення умов та механізм для реалізації валютної політики держави;
- г) все перелічене.

Валютний курс означає:

- а) співвідношення, за яким одна валюта обмінюється на іншу;
- б) ціна грошової одиниці однієї країни, що визначена в грошовій одиниці іншої країни;
- в) правильні відповіді а) та б);
- г) жодної правильної відповіді.

3. Валютні відносини містять:

- а) експорт товару;
- б) надання технічної допомоги;
- в) імпорт товару;
- г) все перелічене.

4. Здатність валюти вільно використовуватися для будь-яких операцій та обміну на інші валюти, - це:

- а) конвертованість;
- б) часткова конвертованість;
- в) внутрішня конвертованість;
- г) зовнішня конвертованість.

5. Що з наведеного не належить до режиму валютного курсу:

- а) плаваючий;
- б) фіксований;
- в) керованого плавання;
- г) гнучкої фіксації.

6. Крос-курс - це:

- а) співвідношення між двома валютами, яке визначається на підставі їх курсу щодо третьої валюти;
- б) встановлення офіційного курсу на основі даних валютних ринків у вираженні двох валютних ринків у вираженні двох через третю;
- в) курс, що встановлюється на валютному ринку шляхом прямого котирування;
- г) курс, що встановлюється на валютному ринку шляхом зворотного котирування.

7. Валютний арбітраж – це операція:

- а) купівлі валюти з метою подальшого її продажу;
- б) продажу валюти з метою уникнення валютних втрат;
- в) з купівлі валюти;
- г) з продажу валюти.

8. Обмін (конвертація) іноземної валюти - це:

- а) операція з купівлі (продажу) однієї іноземної валюти на іншу іноземну валюту;
- б) валютна операція на зовнішньому валютному ринку щодо обміну національної валюти на іноземну валюту за крос-курсом;
- в) операція щодо продажу або обміну національної валюти з метою одержання прибутку;
- г) все перелічене

По горизонталі:

1. Співвідношення валют різних країн, вимірюване співвідношенням їхнього золотого вмісту.
4. Яка валюта емітується національною банківською системою?
5. Яка конвертованість означає, що на певні валютні операції та окремі категорії власників режим конвертованості не поширюється?
7. Американська грошова одиниця.
9. Який валютний курс встановлює урядом постійні фіксовані пропорції обміну національної валюти на іноземну і навпаки?
11. Грошова одиниця Євросоюзу.
13. Національна валюта, яка функціонує тільки в межах однієї країни і не обмінюється на інші іноземні валюти.

По вертикалі:

1. Конвертованість національної валюти яка дозволяє їй вільно обмінюватись на іноземну для всіх категорій власників і по всіх операціях без обмежень.
2. Здатність валюти вільно обмінюватись на валюти інших країн та міжнародні платіжні засоби за діючим курсом.
3. Грошові кошти будь-якої країни.
6. Валюта, що випускається в обіг міжнародними фінансово-кредитними установами і функціонує за міждержавними угодами.
8. Українська грошова одиниця.
10. Валюта що емітується банківськими системами інших країн.
12. Ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошовій одиниці іншої країни.

Тема 7. Кількісна теорія грошей

Мета заняття: засвоїти суть теорії грошей, варіанти її розвитку; з'ясувати особливості монетаристських трактувань щодо державного регулювання грошової сфери.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) кількісна теорія грошей;	1. Визначення вартості грошей через кількісне співвідношення товарів, що обертаються, і грошову масу, яка обслуговує цей обіг.
б) представницький характер вартості грошей;	2. Загальнотеоретичний принцип кількісної теорії грошей, математичне обґрунтування залежності рівня цін від маси грошових засобів в обігу на основі "рівняння обміну" І. Фішера.
в) транзакційний варіант кількісної теорії грошей;	3. Кембриджський варіант неокласичної кількісної теорії грошей, який пояснює вплив кількості грошей на ціни через зміну попиту на гроші (попиту на касові залишки).
г) теорія касових залишків;	4. Теорія, яка встановлює функціональну залежність і взаємозв'язок між двома економічними величинами: рівнем товарних цін і кількістю грошей в обігу.
д) кон'юнктурна теорія грошей;	5. Теоретична концепція, згідно з якою ринкова система без втручання держави не здатна забезпечити ефективне використання всіх ресурсів і яка обґрунтовує необхідність доповнення до саморегуляторів ринку фіскальної чи грошової політики держави для досягнення повної зайнятості.
е) кейнсіанська економічна теорія;	6. Економічна теорія, яка ставить гроші у центр уваги макроекономічної політики держави, стверджує, що грошові фактори мають визначальний вплив на економіку.
ж) монетаризм;	7. "Грошове правило" засновника монетаризму М. Фрідмана для довгострокової грошової політики, за яким держава повинна не

		намагатися збільшувати ефективний сукупний попит через довільне нарощування грошової маси, а підтримувати помірне, постійне збільшення пропозиції.
з) правило "К-відсотків".	"К-	8. Неокласична кількісна теорія українського економіста М. Туган - Барановського, який пояснює зміну товарних цін під впливом негрошових факторів, на які впливає зміна кількості грошей.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке – помилкове.

твердження	так	ні
1. Першим, хто найповніше розвинув основні ідеї товарної теорії вартості грошей, вважається відомий англійський економіст Томас Гук.		
2. Вирішальним чинником, який визначає вартість грошей, є їх кількість – стверджували представники класичної кількісної теорії.		
3. Гроші мають власну вартість – стверджували представники класичної кількісної теорії.		
4. Гроші мають представницьку вартість – стверджували представники класичної кількісної теорії.		
5. Представницька вартість грошей визначається вартістю товарів, що реалізовані, а величина її залежить від кількості грошей в обігу: чим вона більше, тим менша маса товарної вартості буде припадати на одну грошову одиницю.		
6. Представники класичної кількісної теорії розкривали механізм впливу грошей на ціни, а через них на економіку взагалі.		
7. Класична кількісна теорія проіснувала більше трьох століть.		
8. Неокласична кількісна теорія включає кон'юнктурну теорію та монетаризм.		
9. Математичний вираз положень кількісної теорії зробив Туган-Барановський М. І.		
10. Теорія Туган-Барановського М. І. – це теорія про вплив негрошових факторів на коливання цін.		

ЗАВДАННЯ 3

1. За яких історичних умов виникла класична кількісна теорія грошей?
2. Які економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей?
3. Які основні постулати класичної кількісної теорії грошей?

ЗАВДАННЯ 4

У світовій науці виокремлюють певну кількість підходів до вивчення теоретичних проблем грошей, а саме:

- а) два підходи;
- б) три підходи;
- в) чотири підходи;
- г) п'ять підходів.

2. Залежно від критерію цінності грошей розрізняють:

- а) класичну, кейнсіанську, монетаристську;
- б) абстрактну, прикладну;
- в) товарну, номіналістичну, функціональну.

3. Залежно від походження і природи грошей розрізняють:

- а) класичну, кейнсіанську, монетаристську;
- б) товарну, металістичну, державну;
- в) товарну, номіналістичну, функціональну.

4. Залежно від механізму впливу грошей на економіку розрізняють:

- а) класичну, кейнсіанську, монетаристську;
- б) товарну, металістичну, державну;
- в) товарну, номіналістичну, функціональну.

5. Класична кількісна теорія зародилася у:

- а) XVI ст.;
- б) наприкінці XIX ст.;
- в) 1929 – 1933 рр.;
- г) 1960 – 1970 рр.

6. Економічною передумовою виникнення кількісної теорії грошей є:

- а) становлення капіталістичних відносин;
- б) революція цін в Європі;
- в) розвиток державного монополізму та перетворення грошей в ключову форму капіталу;
- г) Велика Депресія 1929 – 1933 рр.
- д) тривале зростання інфляції.

7. Постулат Д. Юма: подвоєння кількості грошей, яке призводить до подвоєння абсолютного рівня цін, виражених у грошах, але не зачіпає відносних мінових співвідношень окремих товарів, називається:

- а) постулатом пропорційності;

б) постулатом причинності;

в) постулатом однорідності.

8. Визначальною ознакою класичної кількісної теорії є положення:

а) рівень товарних цін і вартість грошей визначаються тільки змінами кількості грошей в обороті;

б) на рівень цін та на вартість грошей впливає не тільки кількість грошей, але й швидкість їх обороту та кількість товарів, що надійшли на ринок;

в) рівень товарних цін і вартість грошей залежать від обсягу виробленого продукту та мотивів попиту на гроші.

9. Математичне обґрунтування постулатів класичної кількісної теорії зробив:

а) Д. Юм;

б) І. Фішер;

в) М. Фрідман;

г) М. Кейнс.

10. Вкажіть причинно-наслідкові зв'язки, які притаманні складовим рівнянням І. Фішера:

а) рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно масі грошей в обігу, обернено пропорційно обсягу проданих товарів та прямо пропорційно швидкості обігу грошової одиниці;

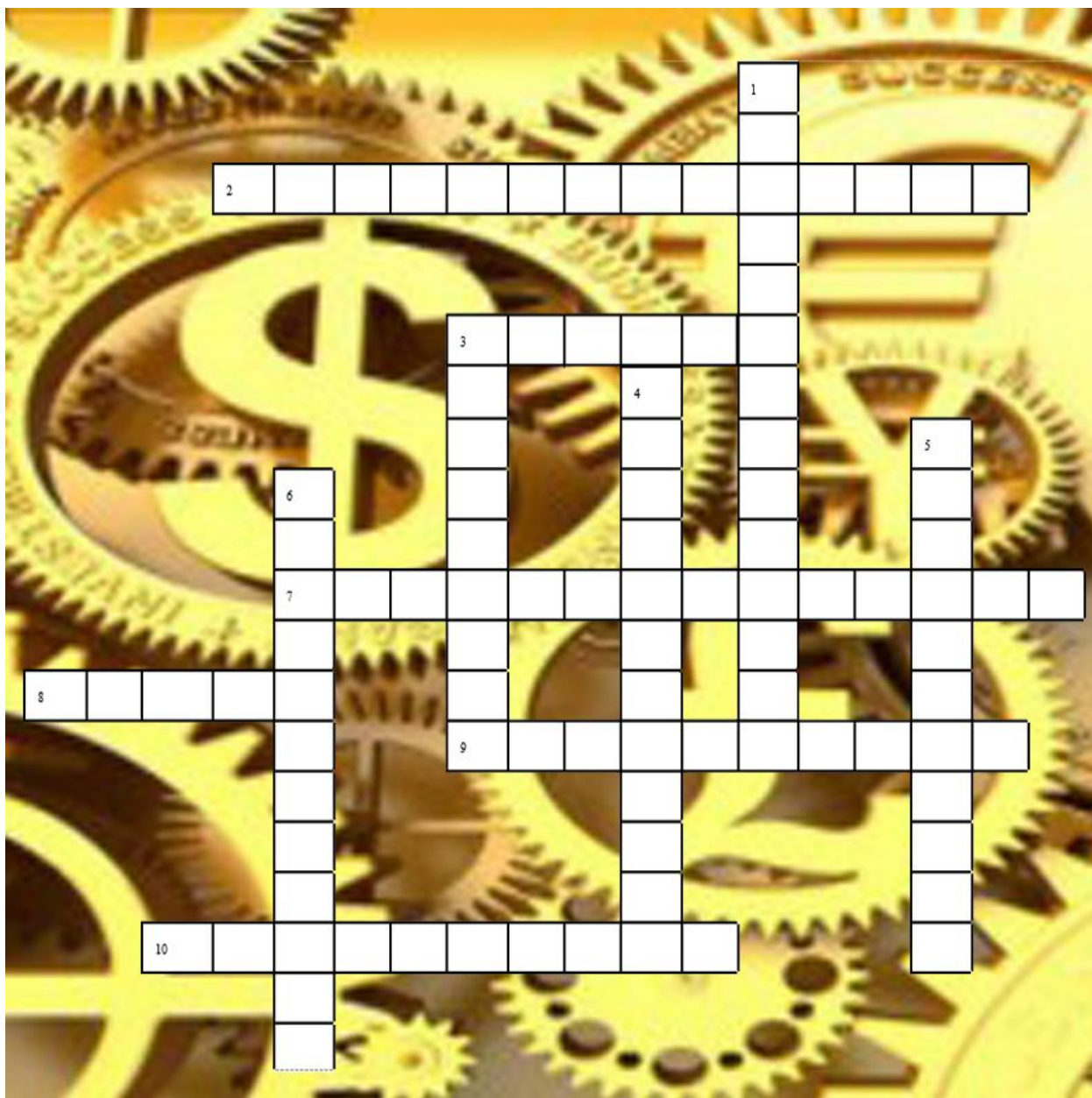
б) рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно обсягу проданих товарів, обернено пропорційно швидкості грошей в обігу, прямо пропорційно масі грошей в обігу;

в) рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно швидкості грошей в обігу та масі грошей і обернено пропорційно масі товарів.

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд

КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ.

По горизонталі:

2. Який постулат стверджує, що ціни змінюються пропорційно зміні кількості грошей в обігу.
3. Засновник теорії державної грошової політики.
7. Теорія грошей, яка полягає у запереченні товарної природи грошей і визначенні їх як умовних знаків, позбавлених внутрішньої вартості.
8. Американський економіст, що заперечував трудову вартість і виходив з «купівельної сили грошей».
9. Теорія грошей, яка характеризується перебільшеною увагою до внутрішніх аспектів природи грошей і недооцінкою зовнішніх, що проявляється у впливі грошей на економічні процеси в суспільстві.
10. Класична теорія базується на 3-х....

По вертикалі:

1. Теорія, що характеризується увагою до ролі грошей у відтворювальному процесі.
3. ....теорія полягає у визначенні співвідношення між наявною грошовою масою та номінальною величиною ринку товарів та послуг.
4. Яка теорія ототожнювала грошовий обіг і товарний обмін?
5. Постулат, який наголошує на тому, що зміна цін визначається зміною кількості грошей в обігу.
6. Постулат який стверджує, що у разі зміни кількості грошей у тій самій пропорції змінюються ціни на всі товари, а співвідношення цін на окремі товари залишається незмінним.

Тема 8. Необхідність і сутність кредиту

Мета заняття: засвоїти сутність та необхідність кредиту, зрозуміти стадії та закономірності руху кредиту, а також принципи кредитування. Поняття процента та процентної ставки, визначити основні вимірники процента, а також з'ясувати поведінку ринкових процентних ставок під впливом різних чинників.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) Позичковий капітал.	1. Банки виступають лише посередниками в кредиті, вони спочатку акумулюють вільні кошти, а потім розміщують їх у позику.
б) Овердрафт.	2. Сполучення позичкового рахунка з поточним. Дебетове сальдо по цьому рахунку означає видачу кредиту клієнту, а кредитове — наявність у нього власних засобів на рахунку.
в) Факторинг.	3. Банк дає кредит, видаючи клієнту гроші по чеку або сплачуючи його рахунки з поточного рахунка понад наявний залишок на рахунку в межах установленого ліміту.
г) Контокорентний рахунок.	4. Грошовий капітал, який надається в позику та приносить власнику дохід у вигляді процентів від позики.
д) Лізингові операції.	5. Сума наданого кредиту перераховується з дебету позичкового рахунку на кредит поточного (розрахункового).
е) Видача позичок із використанням позичкового рахунка.	6. Банки – це не посередники в кредиті, а «фабрики кредиту», творці капіталу;
ж) Капіталотворча теорія кредиту.	7. Надання на умовах оренди на довгостроковий період машин, устаткування, нерухомості тощо.
з) Натуралістична теорія кредиту.	8. Переуступлення банку неоплачених боргових вимог, що виникають між контрагентами в процесі реалізації продукції.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке –помилкове.

твердження	так	ні
1. Кредитні відносини є ціннісними.		
2. Суб'єкт кредиту — це цінність, що передається в позичку кредитором позичальнику.		
3. Кредит існував завжди.		
4. Однією з функцій кредиту є перерозподільна функція.		
5. Розміщення вільної цінності в позичку — це перша стадія відтворювального руху кредиту.		
6. На мікроекономічному рівні однією із закономірностей руху кредиту є збереження позиченої цінності в процесі руху і повернення її до кредитора в повному обсязі.		
7. На макроекономічному рівні однією із закономірностей руху кредиту є зворотність руху цінності, що передана в позичку.		
8. Поверненість позичених коштів кредиторів означає, що позичальник мусить повернути весь обсяг одержаної в позичку цінності.		
9. Принципи кредитування між собою не пов'язані		

ЗАВДАННЯ 3

1. Визначити загальні передумови формування кредитних відносин.
2. Продумайте, чому підприємствам із сезонним характером виробництва недоцільно формувати власний оборотний капітал у розмірі найбільшої потреби протягом року
3. Чи є коливання потреби в оборотному капіталі підприємств з несезонним характером виробництва? Чому?
4. Чи може виникнути потреба у підприємства поповнити основний капітал за рахунок кредиту? Відповідь обґрунтувати.

ЗАВДАННЯ 4

1. Кредит - це:

- а) грошова позика, яка видається банком на певний термін на умовах повернення і оплати кредитного відсотка;
- б) економічна категорія, що представляє собою певний вид відносин, пов'язаних з рухом вартості на умовах повернення;
- в) певні кошти замінують гроші.

2. Кредитор - це:

- а) банк видає кредит;

- б) сторона кредитних відносин, що надає позику;
- в) осіб видає кредити (працівник банку).

3. Позичальник - це:

- а) сторона кредитних відносин, отримує кредит;
- б) сторона кредитних відносин, що вселяє довіру;
- в) сторона кредитних відносин, отримує кредит і зобов'язана повернути отриману позику.

4. Обов'язкові умови для кредиту:

- а) збіг інтересів кредитора і позичальника;
- б) позичальник може НЕ виступати юридично самостійним суб'єктом;
- в) учасники кредитної угоди повинні виступати як юридично самостійні суб'єкти, матеріально гарантують виконання зобов'язань, що впливають з економічних зв'язків.

5. Елементами кредиту є:

- а) позичальник, кредитор і сума грошей;
- б) позичальник і кредитор;
- в) кредитор, позичальник і позичена вартість.

6. Форми кредиту:

- а) грошова і товарна;
- б) грошова товарна і змішана;
- в) тільки грошова.

7. Чи мають право громадяни (приватні особи) виступати в ролі кредитора?

- а) мають завжди;
- б) мають в рідкісних випадках;
- в) не мають.

8. Непряма форма кредиту:

- а) позика використана на цілі, не передбачені взаємними зобов'язаннями сторін;
- б) характеризує напрямок його розвитку;
- в) позика береться для кредитування інших суб'єктів.

9. Вид кредиту - це:

- а) різновид рухів грошових капіталів;
- б) це класифікація кредитів в залежності від щомісячної суми виплат;
- в) більш детальна його характеристика по організаційно-економічними ознаками, використовується для класифікації кредитів.

10. Функції кредиту - це

- а) об'єктивна категорія, органічно пов'язана із сутністю;
- б) залежність позичальника і кредитора;
- в) суб'єктивний прийом, що впливає з механізму кредитування.

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд

НЕОБХІДНІСТЬ І СУТНІСТЬ КРЕДИТУ.

По горизонталі:

3. Яка функція кредиту виявляється в необхідності контролю кредитора за позичальником, і в контролі позичальника за своєю діяльністю, з тим, щоб своєчасно погасити отриманий кредит.
7. Форма прояву кредитних відносин, форма руху позичкової вартості від кредитора до позичальника з приводу її надання, використання та погашення на умовах повернення, платності, строковості.
8. За допомогою цієї функції кредит перерозподіляє матеріальні та грошові ресурси між тими, в кого вони є, і тими, кому вони необхідні.
9. Яка функція полягає у створенні кредитних грошей для грошового обігу?
10. Теорія, що трактує кредит як спосіб перерозподілу капіталів.
11. Учасники кредитних відносин, які мають потребу в додаткових коштах і одержують їх у позичку від кредиторів.
12. Учасники кредитних відносин, які мають у своїй власності вільні кошти і передають їх у тимчасове користування іншим суб'єктам.

По вертикалі:

1. Принцип кредитування, який має на меті захищати інтереси кредитора і не допустити збитків внаслідок неповернення боргу.
2. Принцип кредитування, за якого позичальник повинен повернути кредитору всю суму позиченої вартості.
4. Принцип кредитування, за якого кошти кредитора передаються позичальнику на чітко визначений термін.
5. Передана кредитором позичальнику позичена вартість, що оформлюється відповідною угодою з дотриманням вимог чинного законодавства.
6. Функція, за якої кредит стимулює ефективне використання позиченої вартості.
7. Теорія, що трактує кредит як спосіб перерозподілу капіталів.

Тема 9. Види, функції та роль кредиту

Мета заняття: допомогти студентам ознайомитися з формами та видами кредиту, дослідити теоретичні концепції кредиту, зрозуміти роль кредиту в розвитку економіки.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) бланковий кредит;	1. Контроль з боку кредитора за використанням коштів позичальником.
в) овердрафт;	2. Матеріальні та грошові ресурси, які були вже розподілені і передані у власність економічним суб'єктам, перерозподіляються і спрямовуються в тимчасове користування іншим суб'єктам, не змінюючи їх первинного права власності.
г) банківський кредит;	3. Короткостроковий кредит, що надається банком надійному клієнту понад його залишок на поточному рахунку в цьому банку в межах заздалегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку. При цьому утворюється дебетове сальдо.
д) споживчий кредит;	4. Кредит, який видається без забезпечення – лише під зобов'язання повернути кредит.
є) міжнародний кредит;	5. Особа, яка надає тимчасово вільні кошти в користування на умовах повернення, строковості, платності.
ж) виробничий кредит;	6. Вид кредиту, що обслуговує рух позичкового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин.
з) комерційний кредит.	7. Провідний вид кредиту.
і) перерозподільна функція кредиту;	8. Ставка, яка виплачується позичальником банку за користування позичкою.
к) кредитор;	9. Різновид кредиту, що використовується на формування основного та оборотного капіталу у сфері виробництва чи торгівлі, тобто на виробничі цілі.
л) позичковий процент;	10. Різновид кредиту, що спрямовується на задоволення особистих потреб людей, тобто обслуговує сферу особистого споживання.

м) позичальник;	11. Форма руху безпосередньо промислового капіталу і спосіб перетворення товарного капіталу у грошовий шляхом продажу товарів з відстроченням платежу.
н) контрольна функція кредиту;	12. Економічні відносини між юридичними та фізичними особами з приводу отримання позики в грошовій або товарній формі на засадах повернення, строковості, платності.
о) кредит;	13. Суб'єкт, який має потребу і може отримати в тимчасове користування кошти на умовах повернення, строковості, платності.
п) строковість.	14. Принцип кредитування.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке –помилкове.

твердження	так	ні
1. Позичковий процент є платою за користування позичковим капіталом, його ціною.		
2. Джерелом сплати процента є дохід підприємця.		
3. Номінальними є процентні ставки, які скориговані на зміну рівня цін.		
4. Процентна ставка далеко не завжди характеризує рівень доходу на цінний папір.		
5. На процентні ставки не впливають строки погашення боргових зобов'язань.		
6. Розрізняють основні три форми кредиту.		
7. За комерційного кредиту кредитор може надати кредит лише своєму покупцеві.		
8. Об'єктом лізингу є будь-яке майно, що належить до оборотних засобів.		
9. Кредит на споживчі потреби – це кредит на розширення діючого підприємства.		
10. Однією з функцій кредиту є перерозподільна функція.		

ЗАВДАННЯ 3

1 . Суб'єкти кредиту:

- а) кредитори, посередники, позичальники;
- б) кредитори, позичальники;
- в) кредитори, позичальники, фінансові установи.

2. Особливості кредитних відносин:

- а) добровільність;
- б) рівноправність;
- в) взаємна вигідність;
- г) договірний характер.

3. Залежно від сфери економіки, у яку спрямовується позичена цінність, можна виокремити кредит:

- а) банківський;
- б) виробничий;
- в) грошовий;
- г) товарний.

4. Який вид кредиту може бути реалізований у товарній формі:

- а) банківський;
- б) виробничий;
- в) державний;
- г) комерційний?

5. Який вид кредиту виконує емісійну функцію:

- а) банківський;
- б) виробничий;
- в) грошовий;
- г) товарний?

6. Ціна грошей як позичкового капіталу, яку вони набувають на грошовому ринку, – це:

- а) купівельна спроможність грошей;
- б) процент;
- в) норма прибутку.

7. Джерелом сплати позикового відсотка є:

- а) позиковий капітал;
- б) дохід кредитора;
- в) дохід на позиковий капітал;
- г) прибуток позичальника.

8. Максимальною межею норми процента є:

- а) максимальна норма прибутку;
- б) середня норма прибутку;
- в) мінімальна норма прибутку;
- г) визначити неможливо.

9. Розрізняють такі види процентних ставок:

- а) тимчасові;
- б) реальні;
- в) номінальні;
- г) коригуючи.

10. Хто встановлює розмір процентної ставки за кредитами комерційних банків:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) комерційний банк;
- в) центральний банк;
- г) грошовий ринок.

По горизонталі:

2. Джерело оплати позичкового процента.
7. Кредит, який надається одним суб'єктом господарювання іншому.
11. Кредит, не погашений позичальником у передбачений кредитною угодою термін.
13. Кредит що надається під зобов'язання позичальника вчасно погасити позичку.
14. Короткостроковий кредит у товарній формі, обслуговуючий реалізацію товарів і послуг.

По вертикалі:

1. Процент, який нараховуються не тільки на первісну суму внеску, а й на всю суму процентів, що накопичилися за певний період.
3. Вид кредиту, за яким грошові кошти надаються у позичку банківськими установами.
4. Який кредит функціонує на міжнародному рівні?
5. Кредит, наданий на певний термін, який зафіксовано у кредитній угоді.
6. Плата, яку одержує кредитор від позичальника за користування позичковим капіталом.
8. Кредит з продовженим терміном погашення (через фінансову неспроможність позичальника).
9. Кредит, одним із суб'єктів якого виступає держава.
10. Відсоток, який нараховується за первісним внеском наприкінці одного банківського строку.
12. Передача лізингодавцем лізингоотримувачу майна (основних засобів) з метою його виробничого використання.

Тема 10. Фінансові посередники на грошовому ринку

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) інвестиційна компанія;	1. Спеціалізована небанківська фінансово-кредитна установа, що надає позики під заставу рухомого майна.
б) лізингова компанія	2. Фінансовий посередник, діяльність якого не пов'язана з обов'язковим виконанням базових банківських операцій.
в) банк	3. Фінансовий посередник, що спеціалізується на купівлі у фірм прав на вимогу боргу.
г) небанківська фінансово-кредитна установа	4. Фінансово-кредитна установа, діяльність якої складається з мобілізації тимчасово вільних коштів з метою подальшого надання їх у позики, як правило, не інвестиційного характеру.
д) фінансова компанія	5. Кредитна установа, яка виконує перелік операцій, зарахованих до базових банківських: мобілізує тимчасово вільні кошти, надає їх у позики, здійснює розрахунки між клієнтами.
е) ломбард	6. Фінансовий посередник, що спеціалізується на управлінні вільними грошовими коштами інвестиційного призначення.
ж) факторингова компанія.	7. Спеціалізована фінансово-кредитна установа, яка за власні або залучені кошти набуває предмети тривалого користування (машини, обладнання, устаткування, споруди) з метою передання їх у довгострокову оренду або оренду з викупом, як правило, на тривалий час 5 – 10 років і більше, іншим економічним суб'єктам для використання ними у виробничій сфері.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке –помилкове.

твердження	так	ні
1. Визначальною економічною ознакою банку взагалі можна вважати комплекс із трьох посередницьких операцій.		
2. Сучасний комерційний банк не здійснює лізингових операцій.		
3. Факторингові компанії це фінансові посередники, що спеціалізуються на управлінні довгостроковими вільними грошовими коштами.		
4. Одним із чинників розвитку фінансових інновацій є зміна економічного середовища.		
5. Грошовий ринок поділяється на два сектори: сектор прямого фінансування та сектор опосередкованого фінансування.		
6. Дії різних груп фінансових посередників направлені на різні об'єкти грошового ринку.		
7. Фінансові посередники надають послуги зі зменшення ризику.		
8. З-поміж фінансових посередників можна виокремити групу договірних ощадних інституцій.		
9. Банки посідають провідне місце на грошовому ринку.		

ЗАВДАННЯ 3

1. Що лежить в основі розмежування категорій “банки” і “спеціалізовані фінансово-кредитні інститути”?
2. Чи є відмінності у функціях банків і небанківських фінансово-кредитних установ?
3. У чому ви бачите причини обмеженості ролі СКФІ у сучасній економіці України?
4. Чи існують певні переваги у діяльності кредитних спілок порівнюючи з комерційними банками?

ЗАВДАННЯ 4

- 1. У діяльності небанківських фінансово-кредитних установ спільним є:**
  - а) страхування своїх клієнтів від непередбачуваних подій та втрат;
  - б) забезпечення посередництва в інвестиційному процесі;
  - в) не депозитне акумулювання коштів;
  - г) взаємне кредитування.
- 2. На кредитуванні продажу споживчих товарів спеціалізується такий небанківський інститут кредитної системи:**
  - а) трастова компанія;

- б) фінансова компанія;
- в) ломбард;
- г) кредитна спілка.

3. Характерною ознакою інвестиційних фінансових посередників є:

- а) залучення коштів через продаж кредиторам своїх акцій, облігацій;
- б) залучення коштів через продаж кредиторам акцій підприємств;
- в) залучення коштів на підставі договору з кредитором;
- г) залучення коштів на підставі договору з інвестором.

4. Фінансове посередництво – це:

- а) банківські операції з надання кредитів;
- б) банківські операції з фінансування інвестицій;
- в) акумуляція вільних грошей на грошовому ринку та розміщення їх серед позичальників;
- г) операції зі створення депозитів.

5. Діяльність фінансових посередників спрямована на:

- а) поповнення державного бюджету;
- б) забезпечення функціонування комерційних банків;
- в) розвиток страхової справи;
- г) переміщення позичкових капіталів у економіці.

6. Переваги фінансового посередництва порівняно з прямими відносинами кредиторів і позичальників:

- а) оперативне повернення позичальниками коштів, розміщених у банківські позики;
- б) оперативне розміщення вільних коштів кредиторів у дохідні активи;
- в) оперативне отримання додаткових коштів позичальниками;
- г) збільшення витрат на проценти за депозитами.

7. До фінансових посередників в Україні належать:

- а) страхові компанії;
- б) промислові підприємства;
- в) фізичні особи;
- г) ломбарди.

8. Визначити ознаки, за якими юридична особа є банком:

- а) ведення касових операцій; рекламна діяльність; надання кредитів;
- б) приймання депозитів; надання кредитів; здійснення кредитно розрахункових операцій;
- в) приймання депозитів; страхування кредитів; отримання прибутку;
- г) отримання прибутку; надання кредитів; приймання депозитів.

9. Визначте функції банків:

- а) кредитна, емісійна;
- б) емісійна, трансформаційна;
- в) стабілізаційна, нагромаджувальна;

г) захисна, емісійна.

10. Банківська система – це:

а) сукупність банків у економіці;

б) законодавчо визначена сукупність установ, які ведуть банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонують у державі як самостійна економічна структура;

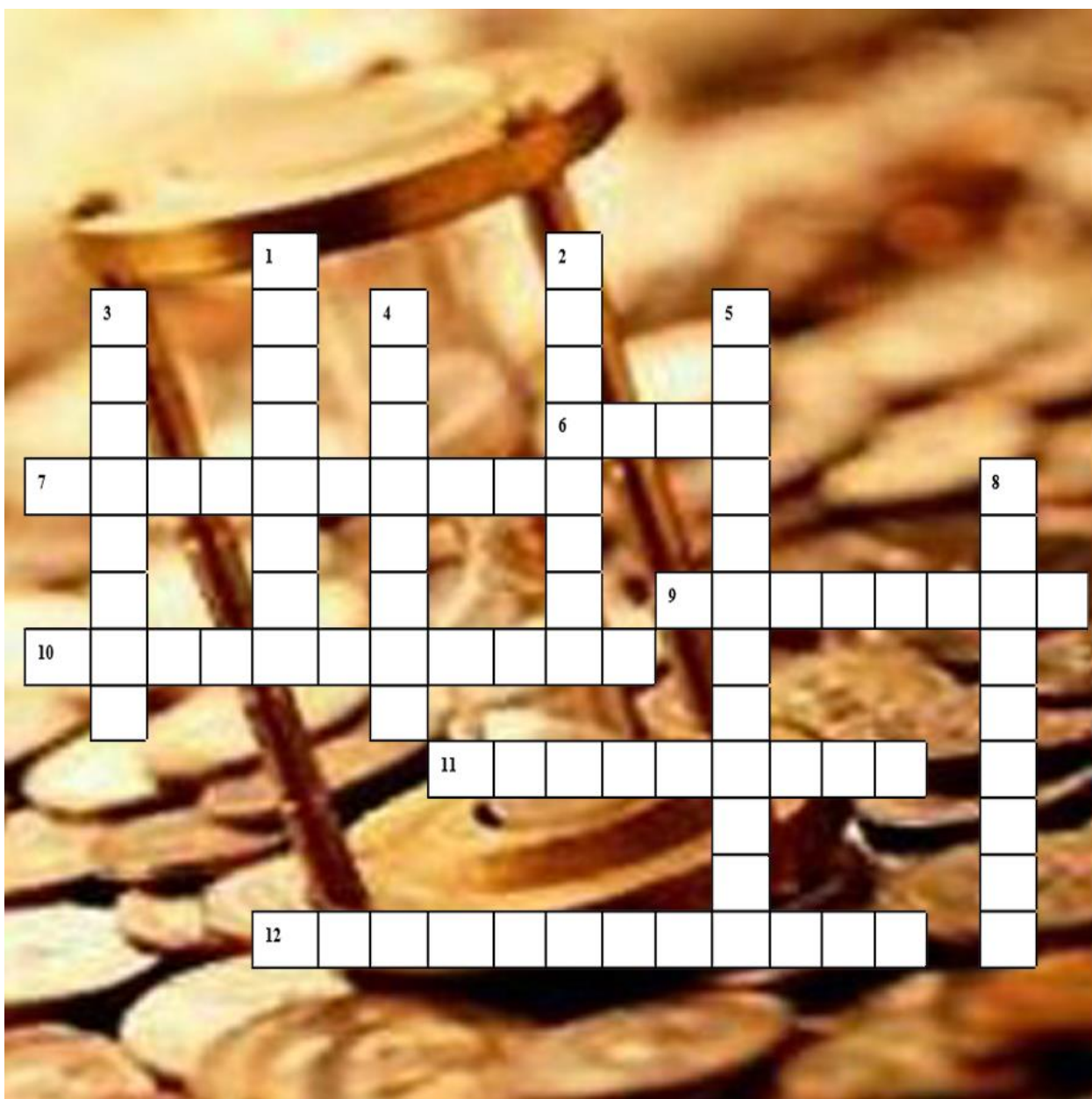
в) фінансові органи держави та кредитні установи;

г) сукупність інститутів, що здійснюють кредитування населення.

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд

ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ.

По горизонталі:

6. Фінансовий посередник грошового ринку, який виконує комплекс базових операцій цього.
7. Система що являє собою сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю.
9. ....спілки - фінансові посередники грошового ринку, головною метою яких є фінансовий та соціальний захист їх членів шляхом залучення особистих заощаджень для взаємного кредитування.
10. Який тип побудови банківської системи характерний для країн з ринковою економікою.
11. Спеціалізовані компанії - фінансові посередники грошового ринку, що спеціалізуються на придбанні та переданні майна (основних засобів) в довгострокову оренду на комерційних засадах.
12. Компанії - фінансові посередники грошового ринку, що спеціалізуються на управлінні вільними грошовими коштами інвестиційного призначення.

По вертикалі:

1. Які фонди на договірній основі акумулюють кошти юридичних і фізичних осіб у цільові фонди (з яких пенсійні виплати громадянам здійснюються після досягнення ними пенсійного віку).
2. Фінансові посередники грошового ринку, що спеціалізуються на виданні позичок населенню під заставу рухомого майна.
3. Компанії – фінансові посередники грошового ринку, що спеціалізуються на наданні страхових послуг юридичним і фізичним особам.
4. Функція банків що полягає у створенні банками додаткових платіжних засобів, які можуть бути спрямовані в оборот або вилучені з обороту.
5. Компанії - фінансові посередники грошового ринку, що спеціалізуються на купівлі права на вимогу боргу.
8. Компанії - фінансові посередники грошового ринку, які мобілізують кошти шляхом продажу власних цінних паперів та спрямовують їх у позички фізичним і юридичним особам на споживчі або виробничі цілі.

Тема 11. Центральні банки.

Мета заняття: засвоїти походження та розвиток центральних банків, їх роль та організаційно - правовий статус

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Зміст функції центрального банку	Назва функції
а) Здійснення монопольної емісії готівкових грошей і організація їх обігу	1. Провідник грошово-кредитної політики
б) Організація системи рефінансування кредитних організацій шляхом надання їм централізованих кредитів	2. Регулювання і нагляд за діяльністю кредитних організацій
в) Встановлення правил проведення банківських операцій, реєстрація кредитних організацій, видача їм ліцензій на здійснення банківських операцій	3. Посередник в кредитах
г) Проведення операцій по розміщенню і погашенню державного боргу, касового виконання бюджету, ведення поточних рахунків уряду.	4. Фінансовий агент уряду
д) Здійснення впливу на стан сукупного грошового обороту, що включає готівкову грошову масу в обігу і безготівкові гроші, що знаходяться на рахунках в банках.	5. Акумуляція коштів
	6. Банк банків
	7. Емісійний центр країни

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке –помилкове.

твердження	так	ні
1. Як правило, центральні банки у розвинутих країнах залежать лише від органів державної влади при встановленні цільових орієнтирів грошово-кредитної політики.		
2. Визначальною функцією центрального банку є трансформаційна функція.		
3. Політична незалежність центрального банку проявляється в його самостійності у виборі інструментів грошово-кредитної політики.		
4. Статус і принципи діяльності НБУ визначені Основним законом держави – Конституцією України.		

5. Головне призначення центрального банку – управління попитом на гроші і регулювання діяльності банків з метою забезпечення стабільності національної валюти.		
6. Попередниками центральних банків були емісійні банки.		
7. Центральний банк впливає на ціну грошей, тобто рівень процентних ставок.		
8. Національний банк управляє безготівковою емісією комерційних банків.		

ЗАВДАННЯ 3

1. Визначте економічне призначення центрального банку у ринковій економіці.
2. Наведіть аргументи “за” і “проти” незалежного статусу центрального банку.
3. Які операції виконує центральний банк як банк банків?
4. Який банк є головною ланкою дворівневої банківської системи?

ЗАВДАННЯ 4

1. Принципами функціонування НБУ є:

- а) підвітність Кабінету Міністрів;
- б) вертикальна структура управління;
- в) економічна самостійність;
- г) централізація системи банку;
- д) єдність системи банку;
- є) незалежність банку.

2. Як потрібно змінити норму обов'язкових резервів, якщо необхідно зменшити масу грошей в обігу:

- а) підвищити;
- б) знизити;
- в) залишити незмінною;
- г) спочатку підвищити, а потім знизити?

3. У чому полягає головне завдання діяльності центрального банку:

- а) забезпечення сталості національних грошей;
- б) обслуговування комерційних банків;
- в) обслуговування уряду;
- г) контроль та регулювання стану грошового ринку?

4. Термін "операції на відкритому ринку" означає:

- а) діяльність центрального банку з надання кредитів комерційним банкам;
- б) діяльність центрального банку зі зміни загальної величини поточних рахунків банку;

в) діяльність центрального банку з купівлі або продажу державних цінних паперів;

г) діяльність центрального банку з рефінансування комерційних векселів

5. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів населенню, то це приведе до:

а) скорочення кредитних резервів комерційних банків;

б) зменшення можливості розширення кредитів;

в) збільшення рівня процентних ставок;

г) розширення кредитних резервів комерційних банків;

д) збільшення можливості розширення кредитів;

є) зменшення рівня процентних ставок.

6. Збільшення облікової ставки зазвичай призводить до:

а) зростання цін на акції та облігації;

б) зниження цін на акції та облігації;

в) зростання цін на акції і зниженню цін на облігації;

г) зниження цін на акції і збільшенню цін на облігації.

7. Якщо центральний банк підвищує облікову ставку, то це спрямовано на:

а) зниження загальної величини резервів банків;

б) збільшення загальної величини резервів банків;

в) стимулювання зростання накопичень населення;

г) сприяння зростанню кредитів, які надаються центральним банком.

8. Зниження облікової ставки як інструменту грошово-кредитної політики призводить до обмеження ефекту, тому що:

а) центральний банк не має права змінювати облікову ставку в значних розмірах;

б) центральний банк не може прямо впливати на обсяг кредитів, які надають комерційні банки;

в) воно призводить до зниження курсу акцій та облігацій;

г) воно компенсується збільшенням резервів комерційних банків.

9. Яка з перелічених операцій зменшить кількість грошей в обігу:

а) центральний банк зменшує норму обов'язкових резервів;

б) центральний банк скуповує облігації (держави) у населення та банків;

в) центральний банк знижує облікову ставку;

г) центральний банк продає облігації комерційним банкам?

10. Якщо центральний банк намагається збільшити об'єм ВВП, то які заходи він не повинен здійснювати:

а) збільшити банківські резерви;

б) збільшити грошові засоби на поточних рахунках;

в) збільшити процентні ставки за надання кредитів;

г) збільшити доступність кредитів?

По горизонталі:

3. Політика «дорогих» грошей – грошово - кредитна....
5. Політика «дешевих» грошей – грошово - кредитна....
6. Грошово – кредитна політика що охоплює окремі кредитні інститути, їхні відділення або окремі види банківських операцій.
7. Незалежність Центрального банку яка передбачає створення умов для неухильного виконання його працівниками своїх обов'язків.
8. Функція, яка включає розроблення та проведення грошово-кредитної політики.
10. Незалежність ЦБ що полягає у виконанні центральними банками своїх функцій самостійно без втручання будь-яких органів державної влади і зокрема уряду.
13. Процес координації валютної політики, формування наднаціонального механізму валютного регулювання, створення міждержавних валютно-кредитних організацій.
15. Банк першого рівня в дворівневій банківській системі.
16. Основний принцип функціонування ЦБ.

По вертикалі:

1. Країна, у якій було створено перший центральний банк.
2. Функція забезпечення безперебійного функціонування системи готівкових та безготівкових розрахунків.
4. Незалежність ЦБ що полягає у закріпленні на законодавчому рівні положення, згідно з яким центральний банк є самостійним і незалежним державним органом (визначення статусу банку).
9. Шлях створення ЦБ.
11. Функція здійснення контролю за функціонуванням кредитно-банківської системи.
12. Незалежність центральних банків яка визначається достатністю власних фінансових ресурсів, необхідних для виконання їх функцій, реалізації відповідних програм і забезпечення високого рівня заробітної плати працівників.
14. Грошово – кредитна політика яка охоплює всі заклади банківської системи II рівня.

Тема 12. Комерційні банки

Мета заняття: засвоїти сутність банківництва як виду бізнесу, особливості бізнесової діяльності банків.

ЗАВДАННЯ 1

Підберіть кожному терміну визначення

Термін	Визначення
а) банківська ліквідність;	1. розміщені і використані кошти банку, згруповані за їх економічним значенням у процесі відтворення, які відображаються в лівій частині бухгалтерського балансу банку — активи;
б) активи банку;	2. кошти та активи, які можуть бути легко трансформовані в готівку;
в) банківські ресурси;	3. конкретна дія банку, пов'язана з його основною діяльністю в певний момент, стосовно певного клієнта;
г) кредитний портфель банку;	4. здатність банку швидко і без втрат перетворити свої активи в пасиви;
д) банківські ризики;	5. сукупність коштів, які перебувають у розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення кредитних та інших активних операцій;
е) активи банку високоліквідні;	6. загроза втрат, що зумовлена специфікою банківської діяльності. Поділяється на кредитні, процентні, валютні ризики, ризики від операцій із цінними паперами, ризики зловживань тощо;
ж) банківська операція.	7. сукупність усіх позичок, наданих банком на даний момент. Він не містить нарахованих, але ще не сплачених відсотків за кредитами, зобов'язань надати кредит, кредитних ліній, які ще не списані, гарантії та акредитиви, депозити в інших банках.

ЗАВДАННЯ 2

Визначте, яке з тверджень правильне, а яке –помилкове.

твердження	так	ні
1. Головне призначення центрального банку — управління попитом на гроші і регулювання діяльності банків з метою забезпечення стабільності національної валюти.		
2. Попередниками центральних банків були емісійні банки.		
3. Національний банк управляє безготівковою емісією		

комерційних банків.		
4. Центральний банк впливає на ціну грошей, тобто рівень процентних ставок.		
5. Центральний банк може бути створений двома шляхами. Один з яких — це революційний.		
6. Як правило, центральні банки у розвинутих країнах залежать лише від органів державної влади при встановленні цільових орієнтирів грошово-кредитної політики.		
7. Визначальною функцією центрального банку є трансформаційна функція.		
8. Політична незалежність центрального банку проявляється в його самостійності у виборі інструментів грошово-кредитної політики.		
9. Статус і принципи діяльності НБУ визначені Основним законом держави — Конституцією України.		

ЗАВДАННЯ 3

1. Обґрунтувати, які банки виникли раніше — центральний чи комерційні.
2. Незалежний статус центрального банку: аргументи «за» і «проти»

ЗАВДАННЯ 4

1. Принципами функціонування НБУ є:

- а) підзвітність Кабінету Міністрів;
- б) вертикальна структура управління;
- в) економічна самостійність;
- г) централізація системи банку;
- д) єдність системи банку;
- є) незалежність банку.

2. Як потрібно змінити норму обов'язкових резервів, якщо необхідно зменшити масу грошей в обігу:

- а) підвищити;
- б) знизити;
- в) залишити незмінною;
- г) спочатку підвищити, а потім знизити?

3. У чому полягає головне завдання діяльності центрального банку:

- а) забезпечення сталості національних грошей;
- б) обслуговування комерційних банків;
- в) обслуговування уряду;
- г) контроль та регулювання стану грошового ринку?

4. Термін "операції на відкритому ринку" означає:

- а) діяльність центрального банку з надання кредитів комерційним банкам;

- б) діяльність центрального банку зі зміни загальної величини поточних рахунків банку;
- в) діяльність центрального банку з купівлі або продажу державних цінних паперів;
- г) діяльність центрального банку з рефінансування комерційних векселів

5. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів населенню, то це приведе до:

- а) скорочення кредитних резервів комерційних банків;
- б) зменшення можливості розширення кредитів;
- в) збільшення рівня процентних ставок;
- г) розширення кредитних резервів комерційних банків;
- д) збільшення можливості розширення кредитів;
- є) зменшення рівня процентних ставок.

6. Збільшення облікової ставки зазвичай призводить до:

- а) зростання цін на акції та облігації;
- б) зниження цін на акції та облігації;
- в) зростання цін на акції і зниженню цін на облігації;
- г) зниження цін на акції і збільшенню цін на облігації.

7. Якщо центральний банк підвищує облікову ставку, то це спрямовано на:

- а) зниження загальної величини резервів банків;
- б) збільшення загальної величини резервів банків;
- в) стимулювання зростання накопичень населення;
- г) сприяння зростанню кредитів, які надаються центральним банком.

8. Зниження облікової ставки як інструменту грошово-кредитної політики призводить до обмеження ефекту, тому що:

- а) центральний банк не має права змінювати облікову ставку в значних розмірах;
- б) центральний банк не може прямо впливати на обсяг кредитів, які надають комерційні банки;
- в) воно призводить до зниження курсу акцій та облігацій;
- г) воно компенсується збільшенням резервів комерційних банків.

9. Яка з перелічених операцій зменшить кількість грошей в обігу:

- а) центральний банк зменшує норму обов'язкових резервів;
- б) центральний банк скуповує облігації (держави) у населення та банків;
- в) центральний банк знижує облікову ставку;
- г) центральний банк продає облігації комерційним банкам?

10. Якщо центральний банк намагається збільшити об'єм ВВП, то які заходи він не повинен здійснювати:

- а) збільшити банківські резерви;
- б) збільшити грошові засоби на поточних рахунках;
- в) збільшити процентні ставки за надання кредитів;
- г) збільшити доступність кредитів?

ЗАВДАННЯ 5

Розв'яжіть кросворд
КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ.

По горизонталі:

2. Купівля на безповоротній основі у кредитора боргу, вираженого в обіговому документі.
5. Виконавчий орган акціонерного банку.
8. Спроможність банку з точки зору виконання як звичайних, так і непередбачених зобов'язань.
11. Показник стабільності КБ, що визначається як співвідношення між капіталом і активами банку, підсумовуваними з урахуванням їхніх ризиків.
13. Банки що виконують широкий спектр операцій та надають різноманітні послуги своїм клієнтам.
16. Елемент банківської стабільності що залежить від співвідношення доходів та витрат банку.
18. Банки які спеціалізуються на акумуляції тимчасово вільних грошових коштів на тривалі строки (у тому числі через облігаційні позики) та наданні довгострокових кредитів.
19. Які банки мають одного власника в особі держави чи приватної особи.
20. Послуги, засновані на довірчих правовідносинах, коли одна особа — засновник передає своє майно у розпорядження іншій особі — управителю для управління в інтересах третьої особи.

По вертикалі:

1. Банк, який виконує окремі операції або функціонує у вузькому секторі грошового ринку та 50 % його активів є активами одного типу.
3. Банки що спеціалізуються на кредитуванні населення за рахунок залучення невеликих за розмірами строкових депозитів.
4. Банк, який належить до другого рівня банківської системи України.
6. Банки які обслуговують клієнтів у різних країнах.
7. Здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для ефективного функціонування у конкурентному середовищі.
9. Фінансові операції, які пов'язані із розміщенням і використанням власних, залучених і запозичених коштів з метою отримання прибутку.
10. Певні дії банку, спрямовані на задоволення потреб клієнта, які не пов'язані із залученням додаткових ресурсів та мають на меті збільшення доходу від банківської діяльності.
12. Операції, за допомогою яких банки формують свої ресурси для здійснення активних операцій.
14. Банк, 100 % статутного капіталу якого належать державі.
15. Послуга банку, яка полягає у викупі платіжних вимог у постачальника товарів (послуг).
17. Надання офіційного дозволу на здійснення певних банківських операцій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

О с н о в н а :

1. Антонов В. А. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини: підручник та практикум / В. А. Антонов. - М. : Юрайт, 2014. - 528 с
2. Гальчинський А. С. Теорія грошей: Навч. посібник. - К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. - 411 с.
3. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях: Навчальний посібник / За ред. Б. Л. Луціва. - Тернопіль: Карт-бланш, 2005. - 225 с.
4. Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б. С. Івасіва. - К.: КНЕУ, 1999. - 404 с.
5. Гроші та кредит: Підручник. - 3-тє вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. - К.: КНЕУ, 2002 р. - 598 с.
6. Івасів Б. С. Гроші та кредит: Підручник. - Вид. 2-ге, змін, й доп. - Тернопіль: Карт-бланш, 2005. - 528 с.
7. Костіна Н. І. Гроші та грошова політика: Навч. посібник. - К.: НІОС, 2011. - 224 с.
8. М. М. Александрова, С. О. Маслова. Гроші. Фінанси. Кредит.: Навчально-методичний посібник. - 2-е видання, перероблене і доповнене. - К.: ЦУЛ, 2002. - 336 с.

9. Бандурка О. М. Гроші та кредит / О. М. Бандурка, В. В. Глущенко, А. С. Глущенко. - Львів : Магнолія 2006, 2014. - 368 с.

10. Гурова К. Д., Шелест О. Л., Колупаєва І. В.. Фінанси, гроші та кредит: Навч. посібник. - Х.: Світ Книг, 2015. - 672 с.

11. Гроші та кредит: підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука ; [редкол.: М. І. Дибба (голова), І. Б. Івасів, А. М. Мороз та ін.] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». - 6-те вид., переробл. і доповн. - К. : КНЕУ, 2011. - 590 с.

12. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник. Видання 4-те, перероблене та доповнене. Щетинін А. І. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 440 с.

Додаткова:

1. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика: Навчально-методичний посібник. - Тернопіль: ТАНГ, 2001. - 128 с.

2. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. Р.І. Тиркала. - Тернопіль: Карт-бланш, 2001. - 314 с.

3. Банківські операції: Підручник / За ред. А.М. Мороза. - К.: КНЕУ, 2011. - 384 с.

4. Грошово-кредитна політика в Україні / Заред. В.І. Міщенко. - К.: "Знання", КОО, 2011.-305 с.
5. Дзюблук О.В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. - К.: Поліграфкнига, 2000. - 512 с
6. Кейнс Дж. М. Трактат о денежной реформе / Пер. с англ. Избранные произведения. - М.: Экономика, 1993. - 543 с.
7. Любунь О.С, Любунь В.С, Іванець І.В. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: Навчальний посібник. -К.: Центр навчальної літератури, 2014. - 351 с
10. Мишкін, Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Пер. з англ. С. Панчишин, А. Стасишин, Г. Стеблій. - К.: Основи, 1999.-963 с.
8. Національний банк і грошово-кредитна політика: Підручник / Заред. А.М. Мороз та М. Ф. Пуховкіної. - К.: КНЕУ, 2011. - 368 с
12. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України - www.bank.gov.ua.
13. Романишин В.О., Уманців Ю.М. Центральний банк і грошово-кредитна

політика: Навчальний посібник. - К.:
Атака, 2005. - 480